

این سوره مکی ۹۸ آیه دارد و با داستان زکریا شروع می‌شود. او برای بعد از خود نگرانی‌هایی دارد و از خدا کسی را می‌طلبد که میراث‌دار آل یعقوب شود. جواب او بشارت به آمدن فرزندی است به نام یحیی که در کودکی از حکمت بهره‌مند می‌شود. پس از ذکر ویژگی‌هایی از یحیی نوبت به مریم می‌رسد. قرآن به ملاقات او با روح الهی اشاره می‌کند و از این‌جا داستان مریم و تولد عیسی را پی می‌گیرد تا آنجا که نوزاد تازه متولد شده زبان باز می‌کند. سخنان او به آیات بعدی که درباره توحید است پیوند می‌خورد.

سرنوشت‌بد گروهی که در اختلاف‌ها حق را ضایع می‌کنند (ظالمین) سرنوشت اهل زمین و بازگشت به خدا موضوعات بعدی است تا برسیم به گفت‌وگوی ابراهیم با پدرش که نتیجه‌ای جز خشم و تهدید پدر و از آن سو دعا، دلسوزی و هشدار ابراهیم ندارد. خدا به او اسحاق و یعقوب را می‌دهد و از هر کدام آن‌ها ویژگی‌هایی را برمی‌شمرد و در ادامه از موسی که به قرب الهی رسید و هارون برادرش که همراه او شد و نیز اسماعیل و سایر پیامبران از نسل آدم و نوح و ابراهیم و اسرئیل که خداوند آن‌ها را مشمول نعمت‌های خاص خود کرد سخن به میان می‌آید. اما امان از پیروان ناخلف که کار را خراب کردند و میراث نبوت را به تباهی کشاندند.

آیات بعدی درباره ملائک، رابطه انسان و خدا، انکارهای انسان نسبت به قیامت و کیفیت ورود و خلود (ماندن) در جهنم سخن می‌گویند و اقوامی را یادآور می‌شوند که با وجود برتریشان در قدرت و شوکت نابود شدند.

در آیات دیگری از این سوره به دو سنت استوار خداوند اشاره می‌شود؛ یکی مهلت دادن به گمراهان و دیگری افزودن به هدایت مردمی که خود را در مسیر هدایت قرار داده‌اند. هم‌چنین عاقبت آدم‌های ناسپاس که خود را مستحق مال و فرزند می‌دیدند و کسانی که به تصور

افزایش عزتشان به انواع خداهای خیالی روی آورده بودند گوشزد می‌شود. این سوره دربرابر ادعای سنگینی که عیسی را فرزند خدا خوانده، همه ساکنان زمین و آسمان‌ها را فقط بنده‌های خدا می‌داند. بخش پایانی سوره وعده محبوبیتی برای اهل ایمان و عمل‌صالح‌دارد و یادآور می‌شود که قرآن وسیله بشارت خویشنداران است، همچنان‌که هشدار سفت و سختی است به مردم ستیزه‌جو و لجوج تا از آنچه برسر اقوام گذشته که هیچ نام و نشانی ازشان به جا نمانده، آمد، خود را نجات بدهند.

پیام‌گزیده‌ها

* پرورنده من و شما خداست (پس به همه نیازها و توانایی‌ها و مسائل من و شما احاطه دارد) راه درست، پذیرفتن دستورات و برنامه‌های اوست. (آیه ۳۶)

* اما آن‌ها به افکار گوناگونی گرویدند و در روز بزرگ رستخیز، وای بر آن دسته‌ای که نسبت به حقایق چشم‌پوشی کردند. (آیه ۳۷)

* روزی که به سوی ما می‌آیند چشم و گوششان خیلی خوب کار خواهد کرد، اما امروز چشم و گوششان را به روی حقایق بسته‌اند و مسیری را می‌پیمایند که اشتباه بودنش مثل روز روشن است. (آیه ۳۸)

* نسلی جای امت پیامبران گذشته را گرفت که آئین‌های پرستش را از ارزش و اعتبار انداختند و به جای آن فرمانبر خواسته‌های دلشان شدند. چهره زشت این انحراف را خواهند دید. (آیه ۵۹)

* نسل‌های بسیاری که در گذشته به خاطر عملکردشان نابود شدند از امروزیان، قدرت و شوکت بیشتری داشتند. (آیه ۷۴)

* وقتی کسی از راه درست زیستن جدا می‌شود و در برابر حق جبهه می‌گیرد خدا فوری او را مجازات نمی‌کند بلکه آزادش می‌گذارد تا آن روزی که نتیجه طبیعی راهی که

انتخاب کرده است ببیند؛ عذاب یا قیامت. بالاخره معلوم می‌شود چه کسی موقعیتش بدتر است و نیرویش کم‌تر. (آیه ۷۵)

* کسی که در مسیر درست قرار می‌گیرد برای پیمودن راه از سوی خدا یاری می‌شود (هدایت بیشتر پس از هدایت اولیه). کارهای شایسته‌ای که پیش خدا ذخیره می‌شوند بهترین نتیجه و پاداش را نصیب صاحب خود می‌کنند. (آیه ۷۶)

ختم کلام

اگر بخواهید رشد یا افول فرهنگ یک جامعه را بسنجید از چه نشانه‌هایی کمک می‌گیرید؟ پیشنهاد می‌کنم در کنار همه روش‌ها و معیارها این دو را هم در نظر بگیرید، شاید این دو خصوصا در یک جامعه دینی شما را از پرداختن به بقیه خط‌کشی‌ها بی‌نیاز کند: یک، بی‌اعتنایی به آئین‌هایی که جلوه‌های اطاعت از خدا هستند و دو، مهم شدن خواسته‌ها و هوس‌های درونی افراد که آن‌ها را به انجام هر کاری وادار می‌کند. در چنین جامعه‌ای سود و زیان هر چیز در رابطه‌اش با هوس‌ها و خواهش‌ها و نیازهای سطحی و پست افراد نرخ می‌خورد نه با محاسبه دخالتش در رابطه متعالی انسان و خدا. نکته ترسناک این‌که این انحطاط فرهنگی آرام و قرار ندارد. یعنی مدام به پیشرفت (!؟ بلکه پسرفت) خود تا نابودی کامل یا یک انقلاب ارزشی مجدد ادامه می‌دهد. چرا که هر چه نماز و سایر جلوه‌های عبادی رنگ‌می‌بازد، دل‌خواسته‌ها رونق می‌گیرند و هر چه هوس‌ها فراگیرتر و ارجمندتر بشوند آئین‌هایی چون نماز بیشتر به حاشیه می‌روند و این گونه دو گام سقوط به تقویت یکدیگر کمک می‌کنند.

سوره‌ای به نام یک‌پاکی

گزارشی از سوره مبارکه مریم

